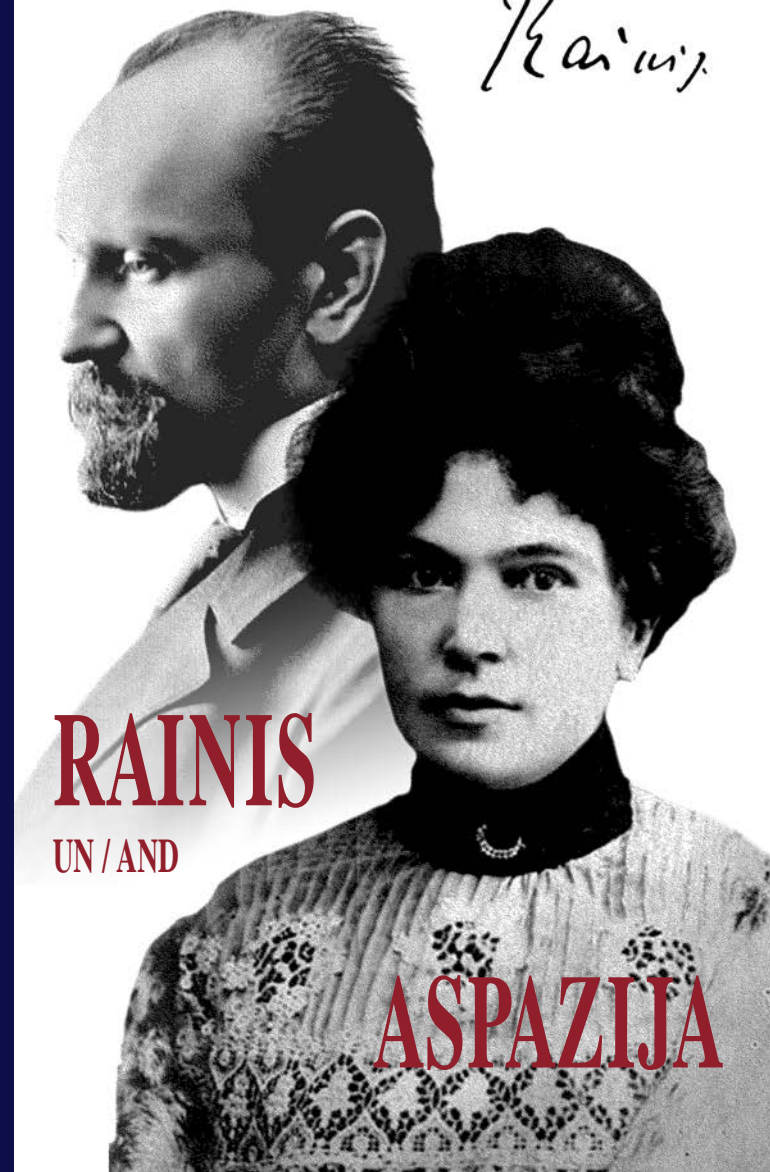

Ar meenu maun zafesid,
Ka nakotne priedas
Ar degastam kurpam
Par tagadni pakri.

Aspazija.

Šhi žihve bij turpa -
Tu faturu leki;
Šhi žihve bij raila -
Tu pukes šhi;
Rainis.

RAINIS

UN / AND

ASPAZIJA

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

Informācija pa tālruni 67022434. Information by phone +371 67022434.
info@bank.lv www.bank.lv

Nominālvērtība – 5 eiro, svars – 31.47 g,
forma – no divām atsevišķām daļām salikts aplis, diametrs – 38.61 mm,
metāls – 925° sudrabs, kvalitāte – *proof*, monētas josta – gluda.

Monētas dizainu izstrādājusi Arta Ozola-Jaunarāja,
tās ģipša modeli veidojusi Līgita Franckeviča.
Monēta kalta UAB Lietuvos monetų kalykla (Lietuva).

Face value: 5 euro; weight: 31.47 g;
shape: round, of two detachable halves; diameter: 38.61 mm;
metal: silver of .925 fineness; quality: *proof*; edge: plain.

The coin has been designed by Arta Ozola-Jaunarāja,
modelled by Līgita Franckeviča,
and struck by UAB Lietuvos monetų kalykla (Lithuania).

Pirms pusotra gadsimta tagadējās Latvijas dienvidu puse – Sēlija un Zemgale – dāvāja divus izcilus prātus. Rainis (Jānis Krišjānis Pliekšāns; 1865–1929) bija latviešu dzejnieks, dramaturgs, tulkotājs, teātra darbinieks, žurnālists un politiķis ar Sanktpēterburgas Universitātes jurista izglītību, viens no Jaunās strāvas pārstāvjiem. Aspazija (Johanna Emīlija Lizete Rozenberga; prec. Elza Valtere, kopš 1897. gada – Elza Pliekšāne; 1865–1943) bija dzejniece, dramaturģe, tulkotāja un sabiedriskā darbiniece.

Jaunstrāvnieka aktivitātes kļuva par iemeslu Raiņa apcietinājumam, bet vēlāk nometinājumam Pleskavā un izsūtījumam uz Slobodsku, kur viņam 1897.–1903. gadā pievienojās Aspazija. Iesaistīšanās 1905. gada revolūcijas ideoloģiskajās norisēs radīja draudus dzīvībai un lika meklēt glābiņu emigrācijā Šveicē līdz pat Latvijas valstiskuma izveidei. Savukārt dzīve jaunizveidotajā valstī līdzās profesionālam literāta darbam paplašinājās ar darbu parlamentā, Rainim ražīgu gadu aizvadot arī izglītības ministra amatā un sniedzot atbalstu Latviešu folkloras krātuves, Latvijas Nacionālās operas un Brīvdabas muzeja izveidei.

Rainis un Aspazija bija Latvijas valstiskuma idejas garīgās dimensijas spilgti pārstāvji, kuri savos darbos vizualizēja un iedzīvināja brīvības tēlus – sarkanās puķes, saulaino stūrīti (Aspazija), kalnā kāpēju, nākotnes cilvēku, stikla kalnu, zelta zirgu, Antiņu, Balto tēvu, Lāčplēsi un Spīdolu, Laimdotu (Rainis).

Būdami māksliniecišķi atšķirīgi (Rainis – ideju dzejnieks, Aspazija – izjūtu dzejniece), viņi veidoja latviešu literatūras, arī latviešu kultūras redzamāko dvīņu pāri. Rainis savu dzeju un dramaturģiju veidoja dzelzī un tēraudā, Aspazija – mīkstajā un elastīgajā vaskā. Vasks izkūst, bet dod smaržu un saules krāsas mirdzumu, savukārt dzelzis un tērauds der tautas norūdišanai. Šis salikums deva izrāvienu teiksmainajā Latvijas neatkarības izcīnīšanā. Raiņa māksliniecišķi spēcīgākā dzejoļu krājuma nosaukums ("Gals un sākums"; 1912) atgādina, ka Rainis un Aspazija ir latviešu klasiskās kultūras (literatūras) noslēgums (gals) un modernās kultūras sākums.

Gan Rainim (poēma "Ave sol!"), gan Aspazijai tuva bija saules simbolika, kas viņus vienoja, neraugoties uz atšķirībām uzskatos un māksliniecišķajās izpausmēs. Saules – dzīvības, brīvības, spēku atjaunošanas – motīvs caurvij Raiņa un Aspazijas daiļradi. Arī latviešu dainās un mentalitātē tas ir spēcīgākais tautas izdzīvošanas dzinulis. Par abiem jubiliāriem tāpat kā par latviešu tautu var teikt – saules apspīdētie un uz sauli tiecošies, saulē spēkus rodošie. Raiņa un Aspazijas jubileja ir īstais brīdis, lai aktualizētu garīgos (vertikālos) orientierus un mēģinātu jaunā gaismā izlasīt Aspazijas vārdus: "Pats liktens lēmējs, pats sev nelaieme un laime. Pats zemē ieaudzis, pats dzimtā zeme esi."

Raiņa un Aspazijas jubilejai veltītās monētas forma ir pateicīga, lai iekustinātu klasiķu tēlus un rokrakstus. Pieskarieties monētai, lasiet un pārlesiet Raiņa un Aspazijas darbus! Tur ir ne vien teiksmainā Latvijas pagātne, bet arī mūsu stiprā nākotne.

One-and-a-half centuries ago, two brilliant minds were born in the southern part of Latvia – the regions of Sēlija and Zemgale. Rainis (Jānis Krišjānis Pliekšāns; 1865–1929) was a Latvian poet, playwright, translator, journalist, politician with a degree in law from the University of St. Petersburg, and one of the most outstanding representatives of the New Current movement. Aspazija (Johanna Emīlija Lizete Rozenberga; as of 1897, Elza Pliekšāne; 1865–1943) was a poet, playwright, translator and public figure.

Because of his activities in the New Current movement, Rainis was arrested, forcibly settled in Pskov, and subsequently exiled to Slobodsk where, in 1897–1903, he was joined by Aspazija. Involvement in the revolution of 1905 as one of its ideologues put Rainis' life in danger and made him seek asylum in Switzerland, where he and Aspazija lived until Latvia gained independence. Life in the newly established country meant that in addition to his professional literary career, Rainis also became a member of the parliament as well as spent a successful year as a minister of education, lending his support to the establishment of the Depository of Latvian Folklore, the Latvian National Opera and the Open-Air Museum.

Both Rainis and Aspazija were engaged in enhancing the spiritual dimension of Latvian statehood. Their works contained vivid images of freedom visualised as red flowers, a sunny corner (Aspazija), a mountain climber, a man of the future, glass mountain, golden steed, and various mythological heroes – Antiņš, White Father, Lāčplēsis, Spīdola and Laimdota (Rainis).

Different in their poetic approach (Rainis – ideas; Aspazija – feelings), they were the most prominent couple in Latvian literature and culture. Rainis seemed to hammer his poetry and drama out of iron and steel, whereas Aspazija formed them out of pliant and gentle beeswax. As the wax melts, it spreads a sweet fragrance and the brilliance of sunrays, whereas the iron and steel serve to toughen the nation. This combination helped to bring about the miracle of Latvia's independence. The title of Rainis' most powerful collection of poetry – "The End and the Beginning" (1912) – reminds us that Rainis and Aspazija represent the end of Latvian classical culture (and literature) and the beginning of modernism.

Both Rainis (poem "Ave Sol!") and Aspazija shared the love of the symbol of the sun despite the differences in their views and artistic expression. The motif of the sun as a symbol of life, freedom and renewal runs like a red thread through the work of both poets. The sun is the most powerful source of the survival instinct in Latvian folksongs and mentality. The anniversary of Rainis and Aspazija is the right time to remember the spiritual landmarks of the nation and to attempt a new reading of Aspazija's lines: "You are your destiny, your fortune and misfortune. Deep rooted in the soil, you are your land."

The shape of the coin dedicated to the anniversary of Rainis and Aspazija is perfect to give new life to the images and writings of the classics. Touch the coin and read and reread the works of Rainis and Aspazija! They contain not only the legendary past of Latvia but also its solid future.